

مقاله‌نامه شماره ۱۸۲

مقاله‌نامه ناظر بر

بدترین شکل‌های کار کودکان، ۱۹۹۹

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار،
که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ اول ژوئن ۱۹۹۹ برای هشتاد و هفتمین
نشست خود در شهر ژنو گردآمده بود، و

با توجه به ضرورت پذیرش اسناد قانونی جدیدی برای ممنوعیت و حذف بدترین شکل‌های
کار کودکان، به عنوان اولویت اصلی اقدامات ملی و بین‌المللی، شامل همکاریها و همیاریهای
بین‌المللی، به قصد تکمیل مقاله‌نامه و توصیه‌نامه ناظر بر حداقل سن اشتغال، ۱۹۷۳، که
همچنان به صورت سند‌های اساسی مرتبط با کار کودکان و نوجوانان باقی می‌مانند، و

با توجه به آن که حذف مؤثر بدترین شکل‌های کار کودکان مستلزم اتخاذ تدابیر آنی و جامعی
است که اهمیت آموزش‌های اساسی آزاد و ضرورت معاف داشتن کودکان از این‌گونه کارها را مورد
توجه قرار دهند و از طریق رفع نیازهای مادی خانواده‌های کودکان مورد بحث موجبات رهایی و
ادغام آنان در جامعه را فراهم آورند، و

با یادآوری قطعنامهٔ مربوط به حذف کار کودکان مصوب هشتاد و سومین نشست کنفرانس بین‌المللی کار در ۱۹۹۶، و

با اعتراف به این که کار کودکان تا حد زیادی معلول فقر است و راه‌حل درازمدت آن در رشد اقتصادی پایدار و پیشرفتهای اجتماعی ناشی از آن، و همچنین در فقرزدایی و تعمیم آموزشهای همگانی نهفته است، و

با یادآوری مقاله‌نامهٔ حقوق کودک مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹، و

با یادآوری بیانیهٔ سازمان بین‌المللی کار دربارهٔ "اصول و حقوق اساسی کار و نظارت بر آنها" مصوب هشتادوششمین نشست کنفرانس عمومی بین‌المللی در ۱۹۸۸، و با یادآوری این که بعضی از بدترین شکلهای کار کودکان در اسناد بین‌المللی دیگری مطرح شده است - بویژه مقاله‌نامهٔ کار اجباری، ۱۹۳۰، و مقاله‌نامهٔ تکمیلی سازمان ملل متحد در مورد "الغای بردگی، تجارت برده، و نهادها و عملیات مشابه با برده‌داری" در ۱۹۵۶،

بعضی از پیشنهادات مربوط به کار کودکان را که چهارمین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌داد مورد پذیرش قرار داد، و

مقرر داشت که این پیشنهادات باید به صورت یک مقاله‌نامهٔ بین‌المللی درآید؛ در این هفدهمین روز ماه ژوئن سال یکهزارونهمصد و نود و نه مقاله‌نامهٔ زیر را که می‌توان آن را "مقاله‌نامهٔ بدترین شکلهای کار کودکان، ۱۹۹۹" نامید مورد تصویب قرار می‌دهد.

مادهٔ ۱

هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب برساند باید اقدامات فوری و مؤثر را برای ممنوعیت و الغای بدترین شکلهای کار کودکان، به عنوان یک امر اضطراری، به عمل آورد.

مادهٔ ۲

مفاد این مقاله‌نامه در مورد کودکان و نوجوانان زیر ۱۸ سال مصداق پیدا می‌کند.

مادهٔ ۳

در چارچوب این مقاله‌نامه، اصطلاح "بدترین شکلهای کار کودکان" مبتنی بر مفاهیم زیر خواهد بود: (الف) تمام شکلهای برده‌داری یا روشهای مشابه با برده‌داری، مانند فروش و داد و ستد کودکان، تحمیل قید و بندهای ناشی از وام و زمین‌بندگی و کار اجباری یا ناخواسته کودکان در جریان کشمکش‌های مسلحانه؛

- (ب) استفاده، واسطه‌گری، یا عرضهٔ کودکان برای فحشا، برای عملیات و نمایش‌های مستهجن، یا برای تهیه تصاویر هرزه‌نگاری‌ها؛
- (پ) استفاده، واسطه‌گری، یا عرضهٔ کودکان برای عملیات نامشروع و غیرقانونی، بویژه برای تولید و دادوستد مواد مخدر، با توضیحاتی که در عهدنامه‌های بین‌المللی آمده است؛
- (ت) کارهایی که برحسب ماهیت و شرایط اجرایی آنها ممکن است برای سلامت و ایمنی و اخلاقیات کودکان زیانمند باشد.

مادهٔ ۴

۱. نوع کارهایی که در ذیل مادهٔ ۳ (پ) قرار می‌گیرند باید به وسیلهٔ قوانین، یا مقررات ملی، یا مقامات صلاحیتدار، پس از مشورت با سازمانهای کارفرمایی و کارگری مربوط، تعیین شوند و در هر حال استانداردهای بین‌المللی مربوط، بویژه بندهای ۳ و ۴ توصیه‌نامهٔ ناظر بر بدترین شکل‌های کار کودکان، ۱۹۹۹، مورد توجه قرار گیرد.
۲. مقامات صلاحیتدار، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، باید مکانهایی را که کارهای مورد بحث در آنجا به عمل می‌آید مورد شناسایی قرار دهند.
۳. فهرست انواع کارهایی که در ذیل بند ۱ این ماده قرار می‌گیرد باید ضمن مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، به طور دوره‌ای مورد بررسی و تجدیدنظر احتمالی قرار گیرد.

مادهٔ ۵

هر کشور عضو باید، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی مربوط راهکارهای مناسبی به منظور طراحی و کاربست روشهای لازم برای اجرای قاطع و مؤثر این مقاوله‌نامه پدید آورد.

مادهٔ ۶

۱. هر کشور عضو باید، ضمن مشورت با نهادهای دولتی و سازمانهای کارگری و کارفرمایی، برنامه‌های عملیاتی مشخصی را با در نظر گرفتن پیشنهادهای دیگر گروههای ذینفع به مرحلهٔ اجرا گذارد.

مادهٔ ۷

۱. هر کشور عضو باید کلیهٔ اقدامات لازم را برای تضمین استقرار و تنفیذ مفاد این مقاوله‌نامه از جمله تدوین و اجرای مجازاتهای کیفی یا، در صورت لزوم، مجازاتهای دیگر به عمل آورد.
۲. هر کشور عضو، با توجه به اهمیت آموزش در حذف کار کودکان، باید اقدامات قاطع و زمانبندی شده‌ای را برای تحقق مقاصد زیر به عمل آورد:

- (الف) جلوگیری از استخدام کودکان در بدترین شکل‌های کار کودک؛
(ب) ارائه همیارهای مستقیم و مناسب برای برگرفتن کودکان از بدترین شکل‌های کار کودک و همچنین برای بازآموزی و ادغام آنها در جامعه؛
(پ) تأمین شرایط لازم برای راهیابی کودکان برگرفته از کارهای ناشایست به آموزشهای اساسی و آزاد و، در صورت امکان، به آموزشهای حرفه‌ای؛
(ت) شناسایی و دسترسی به کودکانی که در معرض خطرهای ویژه قرار گرفته‌اند، و
(ث) رعایت کامل موقعیت خاص دختران.

۳. هر کشور باید مقام صلاحیتدار یا مسئول استقرار و تنفیذ این مقاله‌نامه را رسماً معین کند.

ماده ۸

کشورهای عضو باید از طریق همکاری (و/ یا همیاری)های بین‌المللی قاطع و پابرجا، از جمله پشتیبانی‌های لازم برای توسعه اقتصادی و اجتماعی، برنامه‌های ریشه‌کنی فقر، و آموزش همگانی، اقدامات مناسبی برای کمک به یکدیگر در اجرای این مقاله‌نامه به عمل آورند.

ماده ۹

تصویب رسمی این مقاله‌نامه باید رسماً برای ثبت به مدیرکل دفتر بین‌المللی کار ابلاغ شود.

ماده ۱۰

۱. این مقاله‌نامه فقط آن کشورهای عضو را متعهد می‌سازد که تصویب‌نامه‌هایشان رسماً به وسیله مدیرکل دفتر بین‌المللی کار به ثبت رسیده باشد.

۲. مقاله‌نامه ۱۲ ماه پس از تاریخ ثبت تصویب‌نامه حداقل دو کشور عضو به وسیله مدیرکل دفتر بین‌المللی کار، قوت قانونی خواهد یافت.

۳. پس از آن، این مقاله‌نامه ۱۲ ماه پس از ثبت تصویب‌نامه کشور عضو برای آن کشور قوت قانونی خواهد یافت.

ماده ۱۱

۱. هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب رسانده باشد، پس از سپری شدن ده سال از تاریخ قانونی شدن آن خواهد توانست با ارسال اظهارنامه‌ای برای مدیرکل دفتر بین‌المللی کار به فسخ آن مبادرت ورزد. این فسخ‌نامه زودتر از یک سال پس از ثبت آن رسمیت نخواهد یافت.

۲. هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب رسانده باشد و در ظرف یک سال پس از دوره ۲ ساله یاد شده از حق خود برای فسخ آن استفاده نکند، به مدت ده سال دیگر به آن متعهد باقی

خواهد ماند و، پس از آن، خواهد توانست این مقاله نامه را پس از سپری شدن هر دوره ده ساله به طریقی که در این ماده آمده است فسخ کند.

ماده ۱۲

۱. مدیرکل دفتر بین‌المللی کار موظف است تمام اعضای سازمان بین‌المللی کار را از ثبت کلیه تصویب‌نامه‌ها و فسخ‌نامه‌هایی که به او ابلاغ می‌شود، آگاه سازد.

۲. مدیرکل دفتر بین‌المللی کار باید به هنگام ابلاغ ثبت شدن دومین تصویب‌نامه به کشورهای عضو، تاریخ رسمیت یافتن مقاله نامه را نیز به اطلاع آنها برساند.

ماده ۱۳

مدیرکل دفتر بین‌المللی کار باید به موجب ماده ۱۰۲ منشور سازمان ملل متحد، تمام جزئیات تصویب‌نامه‌ها و فسخ‌نامه‌های ثبت شده به وسیله خود را به منظور ثبت برای دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال دارد.

ماده ۱۴

هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار باید، در هر زمان که لازم بداند، طی گزارشی درباره عملکرد این مقاله نامه برای کنفرانس عمومی کار، ضرورت تجدیدنظر کلی یا بخشی از آن را نیز در دستور کار کنفرانس بگنجانند.

ماده ۱۵

۱. در صورتی که کنفرانس، پس از تجدیدنظر در این مقاله نامه، به پذیرش مقاله نامه دیگری مبادرت ورزد، جز در صورتی که در مقاله نامه جدید روش دیگری عنوان شده باشد، (الف) تصویب مقاله نامه جدید به وسیله کشور عضو قانوناً به منزله فسخ این مقاله نامه خواهد بود، و در چنین شرایطی مفاد ماده ۱۱ فوق‌الذکر کان‌لم‌یکن تلقی خواهد شد. (ب) از زمانی که مقاله نامه جدید قانوناً رسمیت پیدا کند، هیچ یک از کشورهای عضو نباید به تصویب این مقاله نامه مبادرت ورزد.

۲. در هر حال، این مقاله نامه برای کشورهایی که آن را به تصویب رسانده باشند ولی مقاله نامه تجدیدنظر شده را به تصویب نرسانند، کماکان با شکل و محتوای کنونی خود رسمیت خواهد داشت.

ماده ۱۶

نسخه‌های انگلیسی و فرانسه این مقاله نامه هر دو به طور یکسان معتبر خواهند بود.

مقاله‌نامه شماره ۲۹

مقاله‌نامه ناظر بر

کار اجباری یا ناخواسته*

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار، که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ ۱۰ ژوئن ۱۹۳۰ برای چهاردهمین نشست خود در شهر ژنو گردآمده بود، و بعضی پیشنهادات مربوط به کار اجباری یا ناخواسته را، که نخستین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌داد، مورد پذیرش قرار داد، و مقرر داشت که این پیشنهادات باید به صورت مقاله‌نامه بین‌المللی درآید، و در این روز بیست و هشتم ماه ژوئن سال یکهزار و نهصد و سی مقاله‌نامه زیر را که می‌توان آن را "مقاله‌نامه ناظر بر کار اجباری، ۱۹۳۰" نامید، مورد پذیرش قرار می‌دهد تا کشورهای عضو سازمان بین‌المللی کار، مطابق با مفاد اساسنامه سازمان بین‌المللی کار، آن را به تصویب رسانند:

ماده ۱

۱. هر کشور عضو سازمان بین‌المللی کار که این مقاله‌نامه را به تصویب می‌رساند متعهد می‌شود که کار اجباری یا ناخواسته را به هر شکلی که باشد در کوتاه‌ترین مدت ممکن ممنوع کند.

۲. با توجه به این ممنوعیت کامل، استفاده از کار اجباری یا ناخواسته، در طول دوره انتقالی، و منحصراً برای ضرورت‌های عمومی و استثنایی، تحت شرایط و تضمینهای زیر به عمل خواهد آمد.

۳. در انقضای یک دوره پنج ساله پس از قوت قانونی یافتن این مقاله‌نامه، و هنگامی که هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار مشغول تهیه گزارش مندرج در ماده ۳۱ همین مقاله‌نامه است، هیئت مدیره مذکور باید امکان الغای مطلق کار اجباری یا ناخواسته به هر شکل و صورت را بدون هرگونه دوره انتقالی، مورد توجه قرار داد، و در صورت لزوم این موضوع را در دستور کار کنفرانس قرار دهد.

* قوت قانونی: اوّل مه ۱۹۳۲.

ماده ۲

۱. برای مقاصد ویژه این مقاله نامه اصطلاح "اجباری یا ناخواسته" به معنای تمام انواع کارها و خدماتی خواهد بود که با تهدید به هرگونه جریمه به اشخاص تحمیل شود، و شخص یا اشخاص مورد نظر به طور ارادی متقاضی آن کار نبوده باشند.

۲. با این حال، برای مقاصد ویژه این مقاله نامه، اصطلاح، کار اجباری یا ناخواسته شامل موارد زیر نخواهد بود -

(الف) هرگونه کار یا خدمت که براساس قانون خدمت سربازی اجباری، و منحصرأ در زمینه‌های نظامی، از شخص خواسته شود؛

(ب) هرگونه کار یا خدمت که به عنوان بخشی از تعهدات مدنی عادی در یک کشور دارای حکومت کاملاً مستقل از اشخاص خواسته شود؛

(پ) هرگونه کار یا خدمت که به موجب محکومیت کیفری در دادگاههای قانونی از شخص خواسته شود، مشروط بر آن که این انجام وظیفه زیر نظارت و کنترل یک مقام رسمی بخش عمومی باشد، و شخص مذکور تحت استخدام یا اختیار افراد، شرکتها یا مؤسسات خصوصی قرار نگیرد؛

(ت) هرگونه کار یا خدمت که در موارد اضطراری لازم باشد، به عنوان مثال، در صورت بروز جنگ یا مصیبت‌های طبیعی مانند آتش سوزی، سیل، قحطی، زلزله، بیماریهای خطرناک و اگیردار انسانی و حیوانی، هجوم جانوران وحشی، حشرات یا آفت‌های گیاهی، و به طور کلی هرگونه موقعیتی که آرامش یا موجودیت تمام یا بخشی از جمعیت را به خطر بیفکند؛

(ث) خدمات اجتماعی کوچک از نوعی که اگر به وسیله اعضای جامعه به عمل آید جزئی از تعهدات مدنی عادی آنها محسوب خواهد شد، مشروط بر آن که اعضای جامعه یا نمایندگان بی‌واسطه آنها در مورد ضرورت چنین خدماتی مورد مشورت قرار گیرند.

ماده ۳

برای مقاصد خاص این متن مقاله نامه، اصطلاح "مقامات صلاحیتدار" به معنای مقامات رسمی کشور یا عالی‌ترین مقامات رسمی مرکزی در سرزمینهای مربوط خواهد بود.

ماده ۴

۱. مقام صلاحیتدار نباید مجوز لازم برای تحمیل کار اجباری را به نفع افراد، شرکتها، یا مؤسسات بخش خصوصی صادر کند و خود نیز نباید به چنین تحمیلهایی مبادرت ورزد؛

۲. در هر کجا که به هنگام تصویب این مقاله نامه در کشور عضو، این گونه کارهای اجباری یا ناخواسته به نفع افراد، شرکتها یا مؤسسات خصوصی رایج باشد، کشور عضو باید این گونه کارها را از زمانی که مقاله نامه حاضر برای آن کشور قوت قانونی می یابد به طور کامل ممنوع اعلام کند.

ماده ۵

۱. هیچ کدام از امتیازهایی که برای تولید، گردآوری یا دادوستد مواد و مصالح معین به افراد، شرکتها، یا مؤسسات خصوصی اعطا می شود نباید مشتمل بر هیچ گونه کار اجباری یا ناخواسته باشد؛

۲. هر کجا که امتیازهایی شامل کار اجباری یا ناخواسته وجود داشته باشد، این گونه مواد و مطالب امتیازنامه ها باید هر چه زودتر، در انطباق با ماده ۶ این مقاله نامه، ملغی اعلام شود.

ماده ۶

مسئولان اداری، حتی هنگامی که وظیفه دارند مردم را برای انجام بعضی کارها تشویق کنند، نباید مردم یا افراد معینی از مردم را برای کار در مؤسسات، و شرکتها یا بهره برداری های خصوصی تحت فشار قرار دهند.

ماده ۷

۱. رؤسای که مسئولیت اداری ندارند نباید به کار اجباری یا ناخواسته روی آورند.

۲. رؤسای که مسئولیت اداری دارند می توانند، با اجازه صریح مقامات صلاحیتدار، براساس مفاد ماده ۱۰ این مقاله نامه، به کار اجباری یا ناخواسته متوسل شوند.

۳. رؤسای که به طور مشخص به رسمیت شناخته شده اند، و از دریافت کارمزد استحقاقی به صورتهای دیگر محروم باشند، می توانند از خدمات شخصی دیگران منتفع گردند، مشروط بر آنکه همه چیز طبق مقررات باشد و همه تدابیر لازم برای جلوگیری از سوءاستفاده های احتمالی نیز به عمل آید.

ماده ۸

۱. مسئولیت هر نوع تصمیم در مورد کار اجباری یا ناخواسته باید برعهده عالی‌ترین مقام کشوری در سرزمین مربوط باشد.

۲. با این حال، مقام یاد شده می‌تواند اختیارات مربوط به استفاده از کار اجباری یا ناخواسته را به بالاترین مقامهای محلی تفویض کند، مشروط بر آن که مستلزم جابه‌جایی کارگران از محل اقامت معمولی آنها برای تسهیل رفت و آمد مقامات رسمی، یا حمل و نقل انبارهای دولتی نباشد.

ماده ۹

جز در مواردی که در ماده ۱۰ این مقاله‌نامه آمده است، هر مقام رسمی صلاحیتدار در زمینه کار اجباری یا ناخواسته، باید پیش از تصمیم‌گیری درباره این نوع کارها اطمینان حاصل کند - (الف) که این تصمیم به نفع یا در خدمت جامعه‌ای است که افراد لازم از میان آنها انتخاب خواهند شد؛

(ب) که کار یا خدمت اجباری موردنظر از ضرورت آنی یا قریب‌الوقوع برخوردار است؛
 (پ) که امکان آن وجود نداشته است که نیروی انسانی لازم برای انجام کارها یا خدمات موردنظر را با پیشنهاد دستمزدها و شرایط کار معمول در ناحیه برای کارهای مشابه تأمین کرد؛ و
 (ت) که کار یا خدمات مورد نظر مستلزم تحمل بار زیاده از حد سنگین از سوی مردم حاضر در محل نباشد - چه از نظر نیروی انسانی آماده به کار و چه از نظر ظرفیت انجام کار.

ماده ۱۰

۱. کار اجباری یا ناخواسته به‌عنوان نوعی مالیات، و همچنین کار اجباری یا ناخواسته برای اجرای عملیات عمومی - که به‌دستور مقامات صلاحیتدار انجام می‌گیرد - باید بتدریج ملغی شود.
 ۲. تا هنگامی که کار اجباری یا ناخواسته به دلایل مندرج در بند ۱ این ماده رواج دارد، مقامات صلاحیتدار باید اطمینان حاصل کنند که،

(الف) کار یا خدمت اجباری موردنظر برای جامعه‌ای که مورد مراجعه قرار گرفته است از اهمیت اساسی و مستقیم برخوردار است؛

(ب) کار یا خدمت اجباری موردنظر ضرورت فوری یا قریب‌الوقوع دارد؛

- (پ) کار یا خدمت موردنظر مستلزم تحمیل بار زیاده از حد سنگین از سوی مردم حاضر در محل نیست و با نیروی انسانی آماده به کار و توانایی آن نیز منافات ندارد؛
- (ت) کار یا خدمت اجباری موردنظر مستلزم ترک محل اقامت معمولی کارگران نخواهد بود؛
- (ث) اجرای کارها و خدمات موردنظر منطبق با مقتضیات مذهبی، زندگی اجتماعی، و کشاورزی منطقه است.

ماده ۱۱

۱. تنها مردان بالغ و تندرست در سنین نه کمتر از ۱۸ سال و نه بیشتر از ۴۵ سال را می توان برای کار اجباری دارای مجوز به خدمت گرفت. جز در مورد کارهای مندرج در بند ۱۰ این مقاوله نامه، محدودیتها و شرایط زیر باید جاری باشد:

(الف) در هر کجا که امکان داشته باشد، قبل از شروع عملیات باید به یک پزشک رسمی مأموریت داده شود تا پس از معاینه های لازم اعلام نماید که افراد موردنظر از لحاظ جسمانی برای انجام عملیات لازم و تحمل شرایط انجام کار آمادگی های لازم را دارا بوده و در ضمن به هیچ نوع بیماری واگیردار یا عفونی نیز مبتلا نیستند؛

- (ب) معافیت معلمان و شاگردان مدرسه ها و کارکنان رسمی ادارات، به طور کلی؛
- (پ) نگاهداری تعداد کافی از مردان بالغ در محل برای انجام مسئولیتهای خانوادگی و امور اجتماعی؛

(ت) رعایت پیوندهای زناشویی و خانوادگی

۲. به منظور رعایت زیر بند (پ) از بند پیشین، مقررات مندرج در ماده ۲۳ این مقاوله نامه باید تعداد مردان تندرست و بالغی را که در هر نوبت می توان برای کار اجباری در نظر گرفت معین کند، مشروط بر آن که در هر نوبت این تعداد از ۲۵ درصد تجاوز نکند. برای تعیین این نسبت، مقامات صلاحیتدار باید چگالی جمعیت و توسعه اجتماعی و طبیعی آن، فصلهای سال، نوع و کاری را که باید به وسیله اشخاص مربوط انجام گیرد مورد توجه قرار دهند، و به طور کلی ضروریتهای اقتصادی و اجتماعی زندگی عادی جامعه مربوط را از نظر دور ندارند.

ماده ۱۲

۱. حداکثر مدتی که می توان برای کار اجباری یا ناخواسته افراد در نظر گرفت، در هر دوازده ماه از

سال - با احتساب زمان لازم برای رفتن به محل کار و بازگشت از آنجا - نباید بیشتر از شصت روز باشد.

۲. هر شخصی که کار اجباری یا ناخواسته انجام می‌دهد باید گواهی نامه‌ای مبتنی بر مدت اشتغال خود در چنین کارها یا خدماتی دریافت دارد.

ماده ۱۳

۱. ساعات کار هر شخص مشمول کار اجباری یا ناخواسته باید مساوی با ساعات کار رایج در مورد کار آزادی باشد، و کارمزد ساعات کار اضافی را باید با نرخهای متعارف در اضافه کاریهای آزادی پرداخت کرد.

۲. افراد مشمول کار اجباری یا ناخواسته باید یک روز در هفته تعطیلی داشته باشند و این تعطیلی باید در همان روزی باشد که برحسب سنت و عرف محلی یا منطقه‌ای تعطیل عمومی است.

ماده ۱۴

۱. به استثنای موارد مندرج در ماده ۱۰ این مقاله نامه، کارمزد هر نوع کار اجباری یا ناخواسته باید به طور نقدی و با نرخهایی نه کمتر از نرخهای رایج برای کارهای مشابه در محل انجام کار یا در محل استخدام (و به هر حال با بالاترین نرخ) پرداخت گردد.

۲. در مورد کارهای اجباری که رؤسای مربوط در انجام مأموریت‌های اداری خود به آنها روی آورده‌اند، کارمزدها باید براساس مندرجات بند پیشین تعدیل شود.

۳. کارمزدها باید به طور مستقیم و جداگانه به هر یک از کارگران پرداخت شود، نه به رئیس قبیله او یا هر مقام دیگر.

۴. در جریان پرداخت کارمزدها، روزهای طی شده در سفرهای رفت و برگشت به محل کار باید به عنوان روز کار محسوب شود.

۵. در این ماده چیزی که مانع پرداخت بخشی از کارمزدها به صورت جنسی باشد وجود ندارد، مشروط بر آن که ارزش پرداختهای جنسی حداقل معادل پرداختهای پولی متناظر با آنها باشد، ولی هیچ‌گونه وجهی نباید به عنوان پرداخت مالیاتها یا برای مواد غذایی، لباس کار، یا دیگر تجهیزات و وسایل لازم برای فعالیت در شرایط خاص مشاغل مورد نظر از کارمزدها کسر شود.

ماده ۱۵

۱. تمام مقررات و قوانین مربوط به جبران حوادث و بیماریهای شغلی کارگران، و همچنین تمام

قوانین و مقررات ناظر بر مزایای قابل پرداخت به وابستگان کارگران فوت شده یا حادثه‌دیده در کشور یا سرزمین مربوط باید در مورد شاغلان به کارها و خدمات اجباری یا ناخواسته نیز مصداق یابد.

۲. در هر حال، هر مقامی که مسئولیت استخدام اجباری یا ناخواسته افراد را بر عهده دارد موظف است که معیشت کارگران از کارافتاده در اثر حوادث کار یا بیماریهای شغلی را تأمین کند و تدابیر لازم برای نگاهداری وابستگان واقعی کارگر حادثه دیده یا فوت شده را به عمل آورند.

ماده ۱۶

۱. جز در مورد ضرورت‌های ویژه، افراد مشمول کار اجباری را نباید به مناطقی فرستاد که از لحاظ موادغذایی و آب و هوا با محل اقامت معمولی آنها تفاوت‌های زیاده از حد داشته باشد، و تندرستی آنان را تهدید کند.

۲. در هیچ موردی نباید برای انتقال چنین کارگرانی مجوز صادر کرد مگر آنکه اقدامات لازم و کافی برای حفظ سلامت و بهداشت آنها به عمل آمده باشد و به دقت رعایت شود.

۳. در صورتی که چنین نقل و انتقال‌هایی اجتناب‌ناپذیر باشد، باید اقدامات لازم، براساس توصیه‌های پزشکی اصیل، برای عادت دادن تدریجی کارگران غیربومی به آب‌وهوا و رژیم غذایی منطقه به عمل آید.

۴. در مواردی که از این‌گونه کارگران خواسته می‌شود به طور منظم به کارهایی پردازند که به آنها عادت ندارند، اقدامات لازم باید به عمل آید تا مأنوس شدن تدریجی آنها با شرایط جدید، بویژه از لحاظ تمرینهای تدریجی، ساعات کار، وقفه‌های استراحتی در جریان کار، و افزایش یا بهبود جیره‌های غذایی در صورت لزوم، با حداقل ناراحتی تضمین شود.

ماده ۱۷

پیش از روی آوردن به کار اجباری برای کارهای ساختمانی یا نگاهداری که مستلزم ماندن درازمدت کارگران در محل کار باشد، مقامات صلاحیتدار باید اطمینان حاصل کنند،

۱. که تمام اقدامات لازم برای حفظ تندرستی کارگران و تضمین مراقبتهای پزشکی لازم به عمل آمده است، بویژه (الف) در مورد معاینه پزشکی کارگران پیش از شروع کار و در نوبتهای ثابت پس از شروع به کار، (ب) در مورد حضور کارکنان پزشکی لازم در محل کار، و نیز درمانگاهها، بیمارستانها و تجهیزات لازم برای تمام موقعیتهای احتمالی، و (پ) در مورد شرایط بهداشتی

محل کار، آب آشامیدنی، مواد غذایی، سوخت، و لوازم آشپزی، و در صورت لزوم، مسکن و پوشاک رضایتبخش؛

۲. که اقدامات قطعی برای تأمین معیشت خانواده کارگران به عمل آمده است - بویژه از طریق تسهیل واگذاری بخشی از کارمزدها به خانواده‌ها به درخواست یا با جلب رضایت کارگران؛

۳. که رفت و آمد کارگران به محل کار به هزینه و با مسئولیت دستگاه‌های اداری صورت می‌گیرد، و در ضمن، دستگاه اداری مربوط تمام اقدامات لازم را برای استفاده از تمام امکانات حمل و نقل موجود به عمل آورده است؛

۴. که، در صورت بیماری یا حادثه منجر به ناتوانی موقت در کار، کارگر مربوط به هزینه دستگاه اداری به محل اقامت خانوادگی خود منتقل خواهد شد؛

۵. که، چنانچه کارگری داوطلبانه مایل باشد، پس از خاتمه دوره کار اجباری، در همان محل به کار ادامه دهد، باید بتواند این کار را انجام دهد بدون آنکه، برای مدت دو سال، حق استفاده از بازگشت رایگان به محل اقامت اصلی خود را از دست بدهد.

ماده ۱۸

۱. کار اجباری برای حمل و نقل اشخاص یا کالاها، مانند کار باربران یا قایقرانان، باید در کوتاه‌ترین مدت ممکن ملغی گردد. در ظرف این مدت، مقامات صلاحیتدار باید مقررات ویژه‌ای وضع کنند دایر بر آن که، (الف) این گونه کارها منحصرأً برای تسهیل رفت و آمد کارکنان رسمی دستگاه اداری، در حین خدمت، یا برای حمل و نقل انبارهای دولتی باشد، (ب) کارگران شاغل در چنین کارهایی باید قبلاً مورد معاینه پزشکی قرار گیرند و رسماً گواهی شود که از نظر جسمانی برای کارهای مورد نظر آمادگی دارند، و در صورتی که امکانات معاینه پزشکی در محل وجود نداشته باشد، شخصی که این کارگران را به خدمت می‌گیرد باید تضمین کند که کارگران موردنظر از نظر جسمانی آمادگی دارند و به بیماریهای عفونی یا واگیردار مبتلا نیستند، (پ) حداکثر باری که این کارگران حمل می‌کنند مشخص گردد، (ت) همین‌طور حداکثر فاصله‌ای که آنان را از محل اقامتشان دور می‌کند، (ث) حداکثر روزهایی که در هر ماه باید به کار اجباری گمارده شوند، شامل روزهایی که باید برای برگشت به خانه خود طی کنند، و (ج) مختصات اشخاصی که قانوناً مجاز به استفاده از این‌گونه کارهای اجباری هستند نیز باید معین گردد، و همچنین مدت زمانی که در طی آن مجاز به چنین استفاده‌هایی هستند.

۲. در جریان تعیین حداکثرهای مندرج در زیر بندهای (پ)، (ت) و (ث) بند پیشین، مقام صلاحیتدار باید تمام عوامل مربوط، از جمله رشد طبیعی جمعیتی که کارگران از میان آن برگزیده می‌شوند، طبیعت کشوری که باید در آنجا مسافرت کنند، و نیز شرایط اقلیمی را مورد توجه قرار دهد.

۳. مقام صلاحیتدار، علاوه بر این، باید اقدامات لازم را به عمل آورد تا سفرهای روزانه این گونه کارگران در شرایط عادی از مسافت متناظر با میانگین هشت ساعت کار روزانه تجاوز نکند. مفهوم این امر آن است که نه فقط وزن کالاهایی که باید حمل شود و مسافتی که باید پیموده شود، بلکه کیفیت جاده، فصل سال، و دیگر عوامل مؤثر بر انجام کار نیز باید مورد توجه قرار گیرد، و در صورتی که ساعات بیشتری برای انجام کار روزانه مصرف شده باشد باید برای ساعت کارهای اضافی - نسبت به میانگین روزانه - دستمزدهایی بالاتر از نرخهای معمول پرداخت گردد.

ماده ۱۹

۱. مقام صلاحیتدار باید در زمینه کشاورزی فقط هنگامی با کار اجباری و کشت و کار ناخواسته موافقت کند که این کار برای مبارزه با قحطی یا کمبود عرضه مواد غذایی باشد، با قید این نکته که در تمام این گونه موارد مواد غذایی یا دیگر محصولات تولید شده باید در مالکیت اشخاص یا گروههایی که آنها را تولید کرده‌اند باقی بماند.

۲. مطالب ذکر شده در این ماده به هیچ وجه به معنای لغو تعهد اعضای گروه یا جامعه محلی برای مشارکت قانونی یا سنتی در وظایف گروهی محلی نیست، و تمام مزایای قانونی یا سنتی مرتب بر این گونه مشارکتها نیز طبق روالی عادی به آنها تعلق خواهد گرفت.

ماده ۲۰

قوانین یا سنتهای مجازات جمعی که به موجب آنها تمام افراد یک جامعه را ممکن است به دلیل جرائم ارتكابی یکی از افراد آن جامعه مورد مجازات قرارداد، نباید مجوزی برای تحمیل کار اجباری به عنوان یکی از ارزشهای تنبیهی باشد.

ماده ۲۱

از کار اجباری یا ناخواسته نباید در کارهایی که در زیر زمین انجام می‌گیرد (معدن) استفاده کرد.

ماده ۲۲

گزارشهای سالانه‌ای که اعضای تصویب‌کننده این مقاوله‌نامه باید در اجرای ماده ۲۲ اساسنامه

سازمان بین‌المللی کار برای دفتر بین‌المللی کار بفرستند، لازم است به‌طور تفصیلی و با تفکیک هر سرزمین معین، میزان و گستره استفاده از کار اجباری یا ناخواسته را تشریح نمایند و، در ضمن، بیماریها و نرخ مرگ‌ومیرها، ساعات کار، روشهای پرداخت کارمزد و نرخهای مربوط، و دیگر اطلاعات لازم را نیز توضیح دهند.

ماده ۲۳

۱. به منظور اجرای کامل مفاد این مقاله‌نامه، مقامات صلاحیتدار باید مقررات کامل و دقیق ناظر بر استفاده از کار اجباری یا ناخواسته را وضع کنند و مورد عمل قرار دهند.

۲. این مقررات، از جمله دیگر چیزها، باید شامل شرایطی باشد که به شخص اجیر شده برای کار اجباری اجازه می‌دهد شکایات مربوط به شرایط کار را به مقامات مربوط اعلام کند و نتایج حاصل از بررسی‌ها را نیز دریافت دارد.

ماده ۲۴

اقدامات مناسب باید در تمام موارد به عمل آید تا اطمینان حاصل شود که مقررات ناظر بر استفاده از کار اجباری دقیقاً رعایت شده است، و برای این کار می‌توان یا از بازرسان کار که برای نظارت بر کارهای غیراجباری در محل هستند استفاده کرد یا تدابیر دیگری اندیشید. در ضمن، باید اطمینان حاصل شود مقررات ناظر بر کار اجباری یا ناخواسته به اطلاع اشخاصی هم که مشمول این گونه کارها می‌شوند رسیده است.

ماده ۲۵

استفاده نامشروع و غیرقانونی از کار اجباری یا ناخواسته باید به عنوان جرم کیفری مشمول مجازات باشد، و هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب برساند متعهد خواهد بود که اجرای مجازاتهای قانونی ناظر بر چنین جرایمی را به طور کامل تضمین کند.

ماده ۲۶

۱. هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب می‌رساند باید مفاد آن را در تمام سرزمینهایی که تحت حاکمیت، حمایت یا سرپرستی قانونی آن کشور قرار دارد، تا آنجا که مقررات و قوانین داخلی آن سرزمینها اجازه می‌دهند، به مرحله اجرا گذارد؛ مشروط بر آن که اگر کشور عضو مایل باشد از مفاد ماده ۳۵ اساسنامه سازمان بین‌المللی کار استفاده کند، باید به ضمیمه تصویب‌نامه

خود اظهاریه‌ای مشتمل بر نکات زیر ارسال دارد:

- (۱) سرزمینهایی که این مقاله‌نامه بدون هر گونه تغییر در آنها به اجرا گذارده خواهد شد؛
  - (۲) سرزمینهایی که این مقاله‌نامه با بعضی تغییرات در آنها اجرا خواهد شد، با شرح دقیق و تفصیلی تغییرات؛
  - (۳) سرزمینهایی که تصمیم‌گیری درباره آنها موکول به بعد خواهد شد.
۲. اظهاریه پیشگفته را باید جزء کاملی از تصویب‌نامه کشور عضو محسوب کرد. در ضمن، هر کشور عضو می‌تواند با ارسال اظهاریه بعدی تمام یا بخشی از ملاحظات مربوط به مفاد زیربندهای (۲) و (۳) این ماده را ملغی اعلام کند.

ماده ۲۷

تصویب‌نامه‌ها: کلیات نهایی استاندارد.

ماده ۲۸

قوت قانونی: کلیات نهایی استاندارد.

ماده ۲۹

ابلاغ تصویب‌نامه‌ها به کشورهای عضو: کلیات نهایی استاندارد.

ماده ۳۰

فسخ. در این مورد، مفاد ماده ۳۰ به دلیل تبدیل «ده سال» به «پنج سال» در بند ۲ با کلیات نهایی استاندارد فرق دارد. بدین ترتیب، پس از سپری شدن نخستین دوره ده ساله، کشور عضو می‌تواند بعد از گذشت هر دوره پنج ساله، فسخ تصویب‌نامه خود را درخواست کند.

ماده ۳۱

بررسی تجدیدنظرها: کلیات نهایی استاندارد.

ماده ۳۲

تأثیر تجدیدنظر در مقاله‌نامه: کلیات نهایی استاندارد.

ماده ۳۳

متون رسمی: کلیات نهایی استاندارد.

مقاله نامه شماره ۱۳۸

مقاله نامه مربوط به

حداقل سن برای اشتغال*

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار، که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ ژوئن ۱۹۷۳ برای پنجاه و هشتمین نشست خود در شهر ژنو گرد آمده بود، و بعضی پیشنهادات مربوط به حداقل سن اشتغال را که چهارمین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌داد مورد پذیرش قرار داد، و با توجه به مفاد مقاله نامه حداقل سن (صنعت)، ۱۹۱۹؛ مقاله نامه حداقل سن (دریا)، ۱۹۲۰؛ مقاله نامه حداقل سن (کشاورزی)، ۱۹۲۱؛ مقاله نامه حداقل سن (پشم‌چینان و سوخت‌اندازان)، ۱۹۲۱؛ مقاله نامه حداقل سن (در مشاغل غیرصنعتی)، ۱۹۳۲؛ مقاله نامه تجدیدنظر شده حداقل سن (دریا)، ۱۹۳۶؛ مقاله نامه تجدیدنظر شده (صنعت)، ۱۹۳۷؛ مقاله نامه تجدیدنظر شده حداقل سن (در مشاغل غیرصنعتی)، ۱۹۳۷؛ مقاله نامه حداقل سن (ماهیگیران)، ۱۹۵۹، و مقاله نامه حداقل سن (درکارهای زیرزمینی)، ۱۹۶۵، و با عنایت به این امر که زمان تدوین نوعی مقاله نامه کلی در این زمینه فرا رسیده است - مقاله نامه‌ای که بتدریج جانشین مقاله نامه‌های محدود و اختصاصی کنونی گردد - و همچنین با توجه به ضرورت الغای کلی کار کودکان، مقرر داشت که این پیشنهادات باید به صورت یک مقاله نامه بین‌المللی درآید و در نتیجه - در این روز بیست و ششم ماه ژوئن سال یکهزار و نهصد و هفتاد و سه مقاله نامه زیر را که می‌توان آن را «مقاله نامه حداقل سن، ۱۹۷۳» نامید مورد پذیرش قرار می‌دهد:

ماده ۱

هر کشور عضو که این مقاله نامه را به تصویب می‌رساند متعهد می‌شود سیاست ملی خاصی را

* این مقاله نامه در ۱۹ ژوئن ۱۹۷۶ قوت قانونی یافته است.

در جهت الغای مؤثر کار کودکان و افزایش تدریجی حداقل سنّ اشتغال به سطحی متناسب با رشد کامل جسم و ذهن نوجوانان در پیش گیرد.

ماده ۲

۱. هر کشور عضو که این مقاله نامه را به تصویب می‌رساند باید به موجب اظهارنامه‌ای که پیوست به تصویب‌نامه‌اش خواهد بود حداقل سنّی معینی را برای اشتغال در سرزمینهای تحت حکومت یا اداره خود، و همچنین برای کار در وسایل نقلیه ثبت شده در آن کشور اعلام نماید. بر اساس مواد ۴ تا ۸ این مقاله نامه هیچ فردی را که کمتر از سنّ یاد شده داشته باشد نباید برای هیچ شغلی استخدام کرد یا به کار گرفت.

۲. هر کشور عضو که این مقاله نامه را به تصویب رسانده باشد می‌تواند بعداً به وسیله اظهارنامه دیگری به مدیرکل دفتر بین‌المللی کار اطلاع دهد که حداقل سنّی بالاتری را، نسبت به حداقل قبلی، ملاک قرار داده است.

۳. حداقل سنّی تعیین شده براساس بند ۱ این ماده نباید کمتر از سنّ اتمام دوره تحصیلات اجباری باشد و، در هر حال، نباید کمتر از ۱۵ سال تمام باشد.

۴. هر کشور عضو که اقتصاد و تسهیلات آموزشی آن به اندازه کافی توسعه نیافته باشد، می‌تواند بدون توجه به مفاد بند ۳ این ماده، و پس از مشورت با سازمانهای کارگری، کارفرمایی مربوط، حداقل سنّ اشتغال را ۱۴ سال تعیین کند.

۵. هر کشور عضو که حداقل سنّ اشتغال را در سطح ۱۴ سال تعیین کرده است، باید در گزارشهایی که به موجب ماده ۲۲ اساسنامه سازمان بین‌المللی کار تهیه می‌کند قید نماید که،

(الف) دلایل این حداقل سنّی هنوز پابرجا است؛ یا

(ب) در نظر دارد از تاریخ معینی از حق خود برای پایین آوردن حداقل سنّی استاندارد چشم‌پوشی کند.

ماده ۳

۱. حداقل سنّ اشتغال در هیچ شغل یا کاری که طبیعت و شرایط آن برای تندرستی، بهداشت، ایمنی یا اخلاقیات نوجوانان زیانمند به نظر برسد نباید کمتر از ۱۸ سال باشد.

۲. انواع اشتغال یا کارهایی که از مصادیق بند ۱ این ماده شمرده می‌شوند، باید از سوی مقامات

صلاحیتدار یا توسط قوانین و مقررات ملی، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، معین گردد.

۳. صرفنظر از مفاد بند ۱ این ماده، قوانین و مقررات ملی یا مقامات صلاحیتدار می‌توانند، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی - اگر وجود داشته باشند - حداقل سن ۱۶ سالگی را برای اشتغال یا کار انتخاب کنند، مشروط بر آن که سلامت، ایمنی، و اخلاقیات این شاغلان به طور کلی مورد حمایت قرار گیرد و جوانان مورد نظر قبلاً آموزشهای عمومی و تخصصی متناسب با مشاغل یا فعالیتهای حرفه‌ای خود را فرا گرفته باشند.

ماده ۴

۱. در صورت لزوم، مقامات صلاحیتدار، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، می‌توانند انواع محدودی از مشاغل را که در اثر اجرای مواد یادشده دچار مشکلات خاص می‌شوند از شمول این مقاله‌نامه خارج کنند.

۲. هر کشور عضو که این مقاله‌نامه را به تصویب رسانده باشد باید در نخستین گزارشی که به موجب ماده ۲۲ اساسنامه سازمان بین‌المللی کار ارسال می‌کند، فهرست مشاغلی را که ممکن است از شمول بند ۱ این ماده خارج شده باشند، با ذکر دلایل حذف آنها، اعلام کند، و در گزارشهای بعدی خود موضع قوانین و مقررات ملی خود نسبت به این‌گونه مشاغل را توضیح دهد و بویژه یادآور شود که مفاد مقاله‌نامه حاضر تا چه حد در مورد مشاغل مورد بحث قابل اجرا بوده یا خواهد بود.

۳. مشاغل یا کارهای تحت پوشش ماده ۳ این مقاله‌نامه نباید خارج از شمول این ماده واقع شود.

ماده ۵

۱. هر کشور عضو که اقتصاد و تسهیلات اداری آن به اندازه کافی توسعه نیافته باشد، ممکن است پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، در آغاز کار حوزه عمل این مقاله‌نامه را محدود سازد.

۲. هر کشور عضو که از مفاد بند ۱ این ماده برخوردار می‌شود باید در اظهارنامه‌ای که به تصویب‌نامه خود پیوست خواهد کرد شاخه‌هایی از فعالیت اقتصادی یا انواع مؤسساتی را که مشمول اجرای این مقاله‌نامه واقع خواهد شد مشخص سازد.

۳. مفاد این مقاله‌نامه باید به عنوان «حداقل» در فعالیتهای زیر به اجرا گذاشته شود: معدن کاوی و استخراج سنگ، تولیدات کارخانه‌ای، ساختمان، برق و گاز و آب، خدمات درمانی و بهداشتی، حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات، و همچنین مؤسسات کشاورزی که عمدتاً دارای تولیدات تجارتي هستند. بهره‌برداریهای خانوادگی و کوچک مقیاس که منحصراً برای مصارف محلی تولید می‌کنند و به طور منظم از کارگران مزدبگیر استفاده نمی‌کنند، خارج از شمول این بند خواهند بود.

۴. هر کشور عضو که در اجرای این ماده حوزه عمل مقاله‌نامه را محدود کرده است - (الف) باید در گزارشهایی که به موجب ماده ۲۲ اساسنامه سازمان بین‌المللی کار ارسال می‌کند، موضع خود را در قبال اشتغال یا کار جوانان و کودکان در شاخه‌هایی از فعالیت اقتصادی که از شمول این مقاله‌نامه خارج شده‌اند توضیح دهد و پیشرفتهای تدریجی خود در تعمیم سراسری مقاله‌نامه را نیز ذکر نماید؛ (ب) می‌تواند در هر زمان که لازم باشد، حوزه عمل مقاله‌نامه را گسترش دهد و مراتب را در اظهاریه‌ای به اطلاع مدیرکل دفتر بین‌المللی کار برساند.

ماده ۶

این مقاله‌نامه در مورد کارهای انجام یافته به وسیله کودکان و نوجوانان در مدرسه‌های عمومی، حرفه‌ای، یا فنی یا دیگر نهادهای آموزشی کاربرد نخواهد داشت، و همچنین در مورد کارهای انجام یافته به وسیله افراد لاقبل ۱۴ ساله در مؤسساتی که این گونه کارها براساس ضوابط تعیین شده به وسیله مقامات صلاحیتدار - پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی - به عمل آید، جزء تفکیک‌ناپذیری است از -

(الف) یک دوره آموزشی که مسئولیت اصلی آن با مدرسه یا مرکز آموزشی است؛ (ب) یک برنامه آموزشی که به طور کامل یا بخشی در داخل مؤسسات تولیدی به اجرا در می‌آید و مورد تأیید مقامات صلاحیتدار نیز قرار گرفته است؛ یا (پ) یک برنامه راهنمایی حرفه‌ای یا تحصیلی که برای تسهیل انتخاب اشتغال یا رشته آموزشی به اجرا در می‌آید.

ماده ۷

۱. قوانین یا مقررات ملی می‌توانند مجوز اشتغال یا کار برای افراد ۱۳ تا ۱۵ ساله را منحصراً در کارهای سبک و ساده‌ای صادر کنند که -

(الف) برای سلامت یا رشد زیانمند نباشد؛ و
 (ب) مانع حضور آنها در مدرسه، یا مشارکت آنها در برنامه‌های رسمی راهنمایی تحصیلی و حرفه‌ای، یا استفاده آنها از آموزشهای دریافتی نشود.

۲. قوانین و مقررات ملی همچنین می‌توانند مجوز اشتغال یا کار افرادی را صادر کنند که حداقل ۱۵ سال سن داشته باشند، ولی هنوز تحصیلات اجباری خود را به پایان نرسانده باشند. این‌گونه اشتغالها باید منحصراً در چارچوب ضوابط مندرج در زیر بندهای (الف) و (ب) نخستین بند این ماده باشند.

۳. مقامات صلاحیتدار باید معین کنند که چه فعالیتهایی ممکن است مصداق شرایط ذکر شده در بندهای ۱ و ۲ این ماده باشند و، درضمن، باید تعداد ساعات کار مجاز و شرایط این‌گونه کارها را نیز مشخص کنند.

۴. هر کشور عضو که از مفاد بند ۴ ماده ۲ سود می‌جوید می‌تواند، بدون توجه به مفاد بندهای ۱ و ۲ این ماده، و تا زمانی که از این بند بهره می‌گیرد، سن‌های ۱۲ و ۱۴ سالگی را به جای سن‌های ۱۳ و ۱۵ سالگی مذکور در بند ۱، و سن ۱۴ سالگی را به جای سن ۱۵ سالگی مذکور در بند ۲ این ماده ملاک عمل قرار دهد.

ماده ۸

۱. مقامات صلاحیتدار می‌توانند، پس از مشورت با سازمانهای کارفرمایی و کارگری مربوط - در صورتی که وجود داشته باشد - به وسیله مجوزهایی که در موارد خاص صادر می‌شود، استثناهایی بر ممنوعیت‌های موضوع ماده ۱۲ این مقاله‌نامه قائل شوند (در مواردی مانند شرکت در برنامه‌های هنری).

۲. مجوزهایی که به این طریق صادر می‌شود باید محدود به ساعات و شرایط کار معین باشد.

ماده ۹

۱. مقامات صلاحیتدار باید تمام اقدامات لازم، از جمله پیش‌بینی جریمه‌های ویژه، برای تضمین اجرای مؤثر مفاد این مقاله‌نامه به عمل آورند.

۲. قوانین یا مقررات ملی یا مقامات صلاحیتدار باید افراد مسئول برای تدارک شرایط و وسایل اجرای مقاله‌نامه را مشخص سازند.

۳. قوانین یا مقررات ملی یا مقامات صلاحیتدار باید مجوز لازم برای ایجاد دفاتر یا دیگر اسناد لازم برای ثبت و ضبط داده‌های اجرایی مقاله‌نامه را صادر کنند. این دفاتر یا اسناد باید به وسیله کارفرمایان تهیه و نگهداری شود. این گونه دفاتر باید شامل نام، سن، و تاریخ تولد گواهی شده تمام اشخاصی باشد که برای کارفرما کار می‌کنند و کمتر از ۱۸ سال دارند.

ماده ۱۰

۱. این مقاله‌نامه، به موجب همین ماده، تجدیدنظر رسمی در مورد مقاله‌نامه‌های زیر محسوب می‌شود:

حداقل سن (دریا)؛ ۱۹۲۰، حداقل سن (کشاورزی)، ۱۹۲۱؛ حداقل سن (پشم‌چینان و سوخت‌اندازان)، ۱۹۲۱؛ حداقل سن (در مشاغل غیرصنعتی)، ۱۹۳۲؛ حداقل سن (دریا)، ۱۹۳۶؛ مقاله‌نامه تجدیدنظر شده حداقل سن (صنعت)، ۱۹۳۷؛ مقاله‌نامه تجدیدنظر شده حداقل سن (در مشاغل غیرصنعتی)، ۱۹۳۷؛ حداقل سن (ماهیگیران)، ۱۹۵۹، و حداقل سن (در کارهای زیرزمینی)، ۱۹۶۵.

۲. قانونی شدن این مقاله‌نامه به معنای مسدود شدن تصویب بعدی مقاله‌نامه‌های زیر نخواهد بود: حداقل سن (دریا) تجدیدنظر شده در ۱۹۳۶، حداقل سن (صنعت) تجدیدنظر شده در ۱۹۳۷، حداقل سن (در مشاغل غیرصنعتی) تجدیدنظر شده در ۱۹۳۷، حداقل سن (ماهیگیران)، ۱۹۵۹، یا حداقل سن (کار زیرزمینی)، ۱۹۶۵.

۳. مقاله‌نامه حداقل سن (صنعت)، ۱۹۱۹، مقاله‌نامه حداقل سن (دریا)، ۱۹۲۰، مقاله‌نامه حداقل سن کشاورزی، ۱۹۲۱، و مقاله‌نامه حداقل سن (پشم‌چینان و سوخت‌اندازان)، ۱۹۲۱، پس از تصویب کامل مقاله‌نامه حاضر، یا به وسیله اظهاریه‌ای که برای مدیرکل دفتر بین‌المللی کار فرستاده خواهد شد، با رضایت تمام سازمانهای ذینفع، مسدود خواهند شد و قابل تصویب نخواهند بود.

۴. هنگامی که تعهدات این مقاله‌نامه مورد پذیرش قرار گیرد -

(الف) هر کشور عضو که مقاله‌نامه تجدیدنظر شده حداقل سن (صنعت)، ۱۹۳۷، را به تصویب رسانده باشد و بر اساس حداقل سن ۱۵ سالگی عمل کند، باید مقاله‌نامه اخیر را قانوناً ملغی شده تلقی کند.

- (ب) هر کشور عضو که مقاله‌نامه حدافل سن (در مشاغل غیرصنعتی)، ۱۹۳۲ را به تصویب رسانده باشد، باید مقاله‌نامه اخیرالذکر را قانوناً ملغی شده تلقی کند.
- (پ) هر کشور عضو که مقاله‌نامه تجدیدنظر شده حدافل سن (در مشاغل صنعتی)، ۱۹۳۷ را به تصویب رسانده باشد، باید مقاله‌نامه اخیرالذکر را قانوناً ملغی شده تلقی کند.
- (ت) هر کشور عضو که مقاله‌نامه تجدیدنظر شده حدافل سن در مشاغل دریایی، ۱۹۳۶ را به تصویب رسانده باشد، و برحسب مفاد ماده ۲ آن مقاله‌نامه سن ۱۵ سالگی را ملاک اشتغال در کارهای دریایی می‌داند، باید مقاله‌نامه اخیرالذکر را قانوناً ملغی شده تلقی کند.
- (ث) هر کشور عضو که مقاله‌نامه حدافل سن (ماهگیریان)، ۱۹۵۹ را به تصویب رسانده باشد و برحسب ماده ۳ آن مقاله‌نامه، سن ۱۵ سالگی را ملاک اشتغال در ماهگیری دریایی می‌داند، باید مقاله‌نامه اخیرالذکر را قانوناً ملغی شده تلقی کند.
- (ج) هر کشور عضو که مقاله‌نامه حدافل سن (کارهای زیرزمینی)، ۱۹۶۵، را به تصویب رسانده باشد، و حدافل سنی نه کمتر از سن ذکر شده در ماده ۲ را ملاک عمل قرار می‌دهد، و این گونه کارها منطبق با مفاد ماده ۳ این مقاله‌نامه باشد، باید مقاله‌نامه ۱۹۶۵ را قانوناً ملغی شده تلقی کند و، در صورت لزوم، به فسخ آن مبادرت ورزد.

۵. پذیرش تعهدات این مقاله‌نامه -

- (الف) مستلزم فسخ مقاله‌نامه حدافل سن (صنعت)، ۱۹۱۹، خواهد بود.
- (ب) درزمینه کشاورزی، مستلزم فسخ مقاله‌نامه حدافل سن (کشاورزی)، ۱۹۲۱ خواهد بود.
- (پ) در زمینه مشاغل دریایی، مستلزم فسخ مقاله‌نامه حدافل سن (دریا)، ۱۹۲۰، و همچنین مقاله‌نامه حدافل سن (پشم‌چینان و سوخت‌اندازان)، ۱۹۲۱، خواهد بود (براساس ماده ۱۲ آن مقاله‌نامه، و پس از قانونی شدن مقاله‌نامه حاضر).

مواد ۱۸-۱۱

کلیات نهایی استاندارد.

توصیه‌نامه شماره ۳۵ توصیه‌نامه ناظر بر کار اجباری غیرمستقیم

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار، که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ ۱۰ ژوئن ۱۹۳۰ برای چهاردهمین نشست خود در شهر ژنو گردآمده بود، و بعضی پیشنهادات مربوط به کار اجباری غیرمستقیم را که نخستین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌داد مورد بررسی و پذیرش قرار داد، و مقرر داشت که این پیشنهادات باید به صورت توصیه‌نامه بین‌المللی درآید، در این روز بیست و هشتم ماه ژوئن سال یکهزار و نهصد و سی، توصیه‌نامه زیر را که می‌توان آن را توصیه‌نامه «کار اجباری» (اجبار غیرمستقیم)، ۱۹۳۰، نامید به تصویب می‌رساند و مقرر می‌دارد که آن را به کشورهای عضو سازمان بین‌المللی کار ابلاغ کنند تا در مقررات و قوانین ملی ملحوظ گردد یا در غیر این صورت، با توجه به مفاد اساسنامه سازمان بین‌المللی کار:

که مقاوله‌نامه ناظر بر کار اجباری را مورد پذیرش قرار داده است، و به قصد تکمیل مقاوله‌نامه مذکور به وسیله تشریح اصول خاصی که راهنمای بهتری برای سیاست‌گذاری‌های کشورهای عضو در زمینه اجتناب از هرگونه اجبار غیرمستقیم به کارهایی که بار زیاده از حد سنگین بر دوش مردم سرزمینهای تحت پوشش مقاوله‌نامه مذکور خواهد بود، کنفرانس توصیه می‌نماید که هر یک از کشورهای عضو اصول زیر را مورد توجه قرار دهد:

I

کمیت نیروی کار موجود، ظرفیت مردم برای انجام کارهای مورد نظر، و آثار و عوارض نامطلوبی که تغییرات ناگهانی شیوه‌های زندگی و کار ممکن است در شرایط اجتماعی مردم به وجود آورد،

به طور کلی عواملی هستند که باید به هنگام تصمیم‌گیریهای مربوط به توسعه اقتصادی در سرزمینهایی که در مراحل ابتدایی توسعه قرار دارند مورد توجه واقع شود، و بویژه به هنگام تصمیم‌گیری درباره:

(الف) افزایش تعداد و گستره عمل مؤسسات صنعتی، معدنی و کشاورزی در چنین سرزمینهایی؛

(ب) استقرار نیروی انسانی غیربومی، در صورت لزوم؛

(پ) بهره‌برداری از جنگلها یا دیگر امتیازها، با، یا بدون شرایط انحصاری.

II

مطلوب بودن اجتناب از تمهیدات غیرمستقیم برای افزایش فشارهای اقتصادی بر مردم به قصد وادار ساختن آنها به قبول کارهای موردنظر و، به‌ویژه تمهیداتی مانند:

(الف) تحمیل مالیات‌های سنگین بر مردم به نحوی که آنها را وادار سازد برای کسب درآمد بیشتر به استخدام مؤسسات خصوصی درآیند؛

(ب) تحمیل محدودیت مشخصی بر مالکیت، اشغال یا کاربرد زمین، به نحوی که کشاورزان مستقل نتوانند معیشت خود را تأمین کنند؛

(پ) گسترش مفهوم کلی و رایج «ولگردی» به قصد سوءاستفاده؛

(ت) تصویب مجوزهای خاص برای قراردادن شاغلان بعضی از مؤسسات در شرایطی بهتر از شرایط دیگر کارگران.

III

مطلوب بودن اجتناب از هرگونه محدودیت یا فشار بر جریان ارادی نیروی کار به قصد سوق دادن متقاضیان کار از یک نوع اشتغال به نوعی دیگر یا از یک ناحیه به ناحیه دیگر، در صورتی که این جابه‌جایی‌ها منجر به آن گردد که کارگران مجبور شوند اشتغال در بعضی صنایع یا نواحی خاص را بپذیرند - به استثنای مواردی که این گونه محدودیتها در جهت منافع مردم یا کارگران مربوط باشد.

توصیه‌نامه شماره ۱۴۶

توصیه‌نامه ناظر بر

حداقل سن پذیرش در اشتغال

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار، که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ ششم ژوئن ۱۹۷۳، برای پنجاه و هشتمین نشست خود در شهر ژنو گردآمده بود،

با توجه به این که الغای قطعی کار کودکان و افزایش تدریجی حداقل سن اشتغال تنها یکی از وجوه حمایت از کودکان و نوجوانان و پیشرفت آنها را تشکیل می‌دهد، و با یادآوری توجه خاص کلی نظام ملل متحد نسبت به این حمایت‌ها و پیشرفتهای آنها، و با توجه به پذیرش مقاله‌نامه حداقل سن اشتغال در ۱۹۷۳، و با تمایل به تعیین دقیق‌تر بعضی عناصر سیاستهای مورد نظر سازمان بین‌المللی کار، و با توجه به پذیرش بعضی پیشنهادات مربوط به حداقل سن اشتغال که چهارمین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌دهد، و با این تصمیم که پیشنهادهای مذکور باید به صورت یک توصیه‌نامه مکمل مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، درآید.

در این بیست و ششم ماه ژوئن سال یکهزار و نهصد و هفتاد و سه، توصیه‌نامه زیر را که می‌توان آن را "توصیه‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳" نامید به تصویب می‌رساند:

نخست. سیاستهای ملی

۱. به منظور تأمین موفقیت سیاستهای ملی مندرج در ماده ۱ مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، قائل شدن حداکثر اولویت برای برنامه‌ریزی و برآوردن نیازهای کودکان و نوجوانان در جریان تنظیم و اجرای طرحها و برنامه‌های توسعه ملی و همچنین گسترش تدریجی اقدامات لازم به منظور تدارک بهترین شرایط جسمانی و روانی ممکن برای رشد کودکان و نوجوانان، ضرورت قطعی خواهد داشت.

۲. در ارتباط با این موضوع عطف توجه ویژه به حوزه‌های برنامه‌ریزی و سیاستگذاری زیر ضرورت خواهد داشت:

- (الف) تعهد ملی پایدار به اشتغال تام، در ارتباط با مقاوله‌نامه و توصیه‌نامه سیاستهای اشتغال، ۱۹۶۴، و اتخاذ تدابیر لازم برای توسعه اشتغال‌زا در مناطق روستایی و شهری؛
- (ب) گسترش تدریجی اقدامات اقتصادی و اجتماعی دیگر به منظور تخفیف فقر در هر کجا که وجود داشته باشد و تأمین استانداردهای زندگی و درآمد خانواده به نحوی که ضرورتی برای به کارگماردن کودکان وجود نداشته باشد؛
- (پ) توسعه و گسترش تدریجی و بدون تبعیض تأمین اجتماعی و رفاه خانواده در جهت تضمین شرایط لازم برای نگهداری کودکان، از جمله پرداخت کمک هزینه فرزندان؛
- (ت) توسعه و گسترش تدریجی تسهیلات لازم برای آموزش و راهنمایی حرفه‌ای کودکان و نوجوانان به نحوی که از لحاظ شکل و محتوا با نیازهای کودکان و نوجوانان مربوط سازگار باشد؛
- (ث) توسعه و گسترش تدریجی تسهیلات مناسب برای حمایت و رفاه کودکان و نوجوانان، از جمله نوجوانان شاغل، و همچنین برای پیشبرد توسعه آنان.
۳. عطف توجه خاص به نیازهای کودکان و نوجوانانی که دارای خانواده نیستند یا با خانواده خود زندگی نمی‌کنند و همچنین کودکان و نوجوانانی که همراه خانواده‌های خود به مهاجرت می‌پردازند. اقداماتی که در این زمینه به عمل می‌آید باید شامل تهیه امکانات آموزشی حرفه‌ای و کمک هزینه‌های تحصیلی نیز باشد.
۴. حضور تمام وقت در مدرسه، با شرکت در آموزشها و راهنمایی‌های حرفه‌ای مجاز، باید تا سنّ معینی برای کودکان و نوجوانان تأمین شود و لااقل معادل سنّی باشد که به موجب ماده ۲ مقاوله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، تعیین شده است.
۵. (۱) رعایت احتیاطهای لازم در مورد اقداماتی مانند آموزش آمادگی مصون از خطر، برای اشتغال یا کار در زمینه‌هایی که حداقل سنّ مجاز برای آنها - به موجب ماده ۳ مقاوله‌نامه حداقل سنّ اشتغال، ۱۹۷۳ - بالاتر از سنّ تکمیل تحصیلات اجباری تمام وقت است.
- (۲) اقدامات مشابه باید در زمینه الزامات حرفه‌ای یک شغل خاص - از جمله رعایت حداقل سنّ پذیرش که در چنین مواردی باید بالاتر از سنّ تکمیل تحصیلات اجباری تمام وقت باشد - به عمل آید.

دوّم. حداقل سن

۶. حداقل سن باید در تمام بخشهای مختلف فعالیت اقتصادی در یک سطح باشد.
۷. (۱) کشورهای عضو باید افزایش تدریجی حداقل سن اشتغال یا کار در موارد مندرج در ماده ۲ مقاله‌نامه حداقل سن ۱۹۷۳ تا سطح ۱۶ سالگی را جزو هدفهای اصلی خود برگزینند.
- (۲) هر جا که حداقل سن اشتغال یا کار در چارچوب ماده ۲ مقاله‌نامه یاد شده زیر ۱۵ سال باشد، لازم است اقدامات فوری برای ارتقای این حداقل سن به سطح ۱۶ سالگی مورد توجه قرار گیرد.
۸. در هر جا که تعیین حداقل سن برای تمام مشاغل موجود در کشاورزی و فعالیتهای رایج در مناطق روستایی به فوریت ممکن نباشد، دست کم برای مؤسسات کشاورزی مورد اشاره در ماده ۵ مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، نوعی حداقل سنی باید در نظر گرفته شود.

سوّم. اشتغال یا کارهای خطرناک

۹. هر جا که حداقل سن اشتغال در کارهای خطرناک برای سلامت، ایمنی یا روحیه جوانان هنوز زیر ۱۸ سال باشد، لازم است اقدامات فوری برای بالا بردن این سن به عمل آید.
۱۰. (۱) در جریان تعیین انواع اشتغال یا کارهای مشمول موارد مندرج در ماده ۳ مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، استانداردهای بین‌المللی کار باید مورد توجه کامل قرار گیرد - از جمله استانداردهای مربوط به مواد اولیه، عوامل یا فرایندهای خطرناک (مانند تشعشعات یونیزه‌کننده)، بالا بردن بارهای سنگین، و کارهای زیرزمینی.
- (۲) فهرست کارها و مشاغل مورد بحث باید به طور دوره‌ای مورد بررسی مجدد و تجدیدنظرهای لازم قرار گیرد - به‌ویژه در پرتو پیشرفتهای علمی و تکنولوژیکی جاری.
۱۱. هر جا که، با توجه به ماده ۵ مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، تعیین فوری حداقل سن برای بعضی از شاخه‌های فعالیت اقتصادی یا بعضی مؤسسات تولیدی امکان‌پذیر نباشد، باید حداقل سن مناسب برای انواع اشتغال یا کارهای خطرناک برای نوجوانان ملاک عمل قرار گیرد.

چهارم. شرایط اشتغال

۱۲. (۱) اقدامات لازم باید به عمل آید تا اطمینان حاصل شود که شرایط اشتغال و کارکردگان و نوجوانان زیر ۱۸ سال به سطح استانداردهای رضایتبخش برسد و در همان سطح باقی بماند. این شرایط باید از نزدیک مورد بررسی و سرپرستی قرار گیرد.

(۲) اقدامات لازم نیز باید برای بررسی و سرپرستی شرایط آموزشهای حرفه‌ای نوجوانان در کارگاهها یا در مؤسسات آموزش حرفه‌ای و آموزشگاههای مربوط به عمل آید و استانداردهای لازم برای حفاظت و توسعه آنان تعیین و ابلاغ شود.

۱۳. (۱) در ارتباط با اجرای بند پیشین، و همچنین با توجه به بند ۳ از ماده ۷ مقاله نامه حداقل سن اشتغال، ۱۹۷۳، توجه خاص باید در موارد زیر مبذول شود:

(الف) تأمین دستمزد منصفانه و حمایت از آن، با توجه به اصل دستمزد مساوی برای کار مساوی؛

(ب) محدود کردن دقیق ساعات کار روزانه و هفتگی، و ممنوعیت اضافه کاری، به نحوی که وقت کافی برای آموزش و تعلیمات حرفه‌ای (از جمله انجام تکالیف مربوط در خانه)، و همچنین برای استراحت روزانه و فعالیتهای ایام فراغت باقی بماند؛

(پ) تضمین، بدون استثنای ممکن، جز در موارد اضطراری واقعی، یک دوره ۱۲ ساعته استراحت شبانه، و روزهای استراحت هفتگی متعارف؛

(ت) تضمین تعطیلات سالانه با استفاده از حقوق به مدت حداقل چهار هفته و، در هر حال، نه کمتر از تعطیلاتی که به بزرگسالان تعلق می‌گیرد؛

(ث) قرار گرفتن تحت پوشش طرحها و برنامه‌های تأمین اجتماعی، از جمله مزایایی که در زمینه حوادث شغلی، مراقبتهای درمانی و دیگر امور پزشکی وجود دارد، صرفنظر از شرایط اشتغال یا کار؛

(ج) حفظ استانداردهای ایمنی و تندرستی رضایتبخش و دستورالعملها و سرپرستی مناسب؛

(۲) زیربند (۱) این بند شامل کارگران دریانورد نیز می‌شود، مشروط بر آن که تحت پوشش مقاله نامه‌ها یا توصیه‌نامه‌های ویژه حرفه‌های دریایی نباشند.

پنجم. تنفیذ

۱۴. (۱) اقدامات لازم برای اجرای مؤثر مقاله‌نامه حداقل سن، ۱۹۷۳، و این توصیه‌نامه باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

(الف) تقویت بازرسیها و خدمات مربوط، مثلاً از طریق ایجاد دوره‌های تخصصی برای بازرسان کار به منظور ردیابی سوء استفاده‌های احتمالی در استخدام یا کار کودکان و نوجوانان و جلوگیری از این گونه سوء استفاده‌ها؛

(ب) تقویت خدمات لازم برای بهبود و بازرسی مداوم تعلیمات حرفه‌ای در کارگاه‌ها.

(۲) تأکید نهادن بر نقش بازرسان کار در تهیه و ارائه اطلاعات و توصیه‌های لازم برای اجرای دقیق و مؤثر موارد مندرج در مقاله‌نامه‌های مربوط و تضمین ادامه جدی آنها.

(۳) بازرسی کار و بازرسی آموزشهای حرفه‌ای در کارگاه‌ها باید چنان از نزدیک هماهنگ شوند که حداکثر کارایی اقتصادی را به بار آورند و، به طور کلی، ادارات کار باید حداکثر ارتباط نزدیک را با ادارات و سازمانهای مسئول آموزش، تعلیمات حرفه‌ای، و رفاه و راهنمایی کودکان و نوجوانان شاغل برقرار سازند.

۱۵. توجه ویژه به موارد زیر نیز ضرورت دارد:

(الف) مقامات رسمی باید اداره ویژه‌ای را برای ثبت موالید به وجود آورند، و این اداره ملزم باشد که گواهی‌نامه‌های رسمی تولد را صادر کند؛

(ب) کارفرمایان باید ملزم باشند دفاتر رسمی یا دیگر مدارک مشتمل بر نام و سن و تاریخ تولد گواهی شده نه فقط کودکان و نوجوانان شاغل در کارگاه‌های خود بلکه مشخصات شناسنامه‌ای افرادی را هم که در کارگاه‌های آنان به آموزش حرفه‌ای مشغولند، در هر لحظه به مقامات صلاحیتدار ارائه دهند؛

(پ) کودکان و نوجوانانی که در خیابانها، در محلهای عمومی، در مشاغل متحرک، یا در دیگر شرایط غیر قابل بررسی به کار می‌پردازند باید پروانه‌هایی دریافت دارند که متضمن ویژگی‌های لازم آنان برای انجام چنین کارهایی باشد.

توصیه‌نامه شماره ۱۹۰ توصیه‌نامه ناظر بر بدترین شکلهای کار کودک، ۱۹۹۹

کنفرانس عمومی سازمان بین‌المللی کار، که به دعوت هیئت مدیره دفتر بین‌المللی کار در تاریخ اول ژوئن ۱۹۹۹ برای هشتاد و هفتمین نشست خود در شهر ژنو گرد آمده بود، و مقاله‌نامه بدترین شکلهای کار کودک، ۱۹۹۹، را مورد پذیرش قرار داد، و بعضی پیشنهادات مربوط به کار کودکان را که چهارمین موضوع دستور کار نشست را تشکیل می‌داد مورد تصویب قرار داد، و تصمیم گرفت که این پیشنهادات باید به صورت یک توصیه‌نامه تکمیلی مقاله‌نامه بدترین شکلهای کار کودک، ۱۹۹۹، درآید.

در این هفدهمین روز ماه ژوئن سال یکهزار و نهصد و نه توصیه‌نامه زیر را که می‌توان آن را "توصیه‌نامه ناظر بر بدترین شکلهای کار کودکان، ۱۹۹۹" نامید به تصویب می‌رساند:

۱. مفاد این توصیه‌نامه مکمل مفاد مقاله‌نامه بدترین شکلهای کار کودک، ۱۹۹۹، خواهد بود (که از این پس آن را "مقاله‌نامه" خواهیم نامید) و باید همراه آن مقاله‌نامه به مرحله اجرا گذارده شود.

نخست. برنامه‌های عملیاتی

۲. برنامه‌های عملیاتی مورد اشاره در ماده ۶ مقاله‌نامه باید، پس از مشورت با نهادهای دولتی مربوط و سازمانهای کارگری و کارفرمایی، طراحی شده و با قید فوریت به مرحله اجرا گذارده شود، با قید این نکته که نظریات کودکان مشمول بدترین انواع کار کودک، خانواده‌های آنها و، در صورت لزوم، دیگر گروههای متعهد به مفاد مقاله‌نامه و این توصیه‌نامه نیز مورد توجه قرار گیرد. این برنامه‌ها باید معطوف به اهداف زیر باشد:

(الف) شناسایی و افشای بدترین شکل‌های کار کودک؛

(ب) پیشگیری از استخدام کودکان در بدترین شکل‌های کار کودک یا رها کردن آنها از این گونه کارها، ضمن حمایت از آنها در برابر تلافی‌جویی‌های احتمالی و تدارک شرایط لازم برای اعاده وضع و حال عادی آنان و ادغام اجتماعی آنها از طریق تدابیر معطوف به نیازهای آموزشی، جسمانی و روانی آنها؛

(پ) عطف توجه ویژه به:

(۱) کودکان کم سن‌تر؛

(۲) دختران؛

(۳) مسئله کارهای پنهانی، که به خصوص دختران کم سن را در معرض خطرهای ویژه قرار می‌دهد؛

(۴) دیگر انواع کودکانی که دارای نیازها یا آسیب‌پذیری‌های خاص هستند؛

(۵) شناسایی و دستیابی به مجالسی که در آنها کودکان در معرض خطرهای ویژه قرار می‌گیرند؛

(۶) آگاهانیدن، حساس کردن و بسیج افکار عمومی و گروه‌های اجتماعی مربوط، از جمله کودکان و خانواده‌های آنها.

دوم. کارهای خطرآفرین

۳. در جریان تعریف انواع کارهای مورد اشاره در ماده ۳ (پ) مقاله‌نامه، و شناسایی محل آنها، موارد زیر باید مورد توجه خاص قرار گیرند:

(الف) کارهایی که کودکان را در معرض سوء استفاده‌های جسمانی، روانی، یا جنسی قرار می‌دهند؛

(ب) کارهای زیرزمینی، زیرآبی، و همچنین کارهایی که در ارتفاعات زیاد یا در فضاهای سر بسته انجام می‌گیرند؛

(پ) کار با ماشین‌آلات، تجهیزات و ابزارهای خطرناک، یا کارهایی که مستلزم حمل و نقل بارهای سنگین توسط کودکان باشد؛

(ت) کار در محیط‌های خطرآفرینی که ممکن است کودکان را، به‌عنوان مثال، در معرض مواد و عناصر شیمیایی یا فرایندهای خطرآفرین، یا در معرض حرارت‌ها، سروصداها، یا ارتعاش‌های زیانمند برای سلامت آنها قرار می‌دهد؛

(ث) کار در شرایط واقعاً دشوار مانند کارهای دراز مدت یا شبانه یا کار در مکانهایی که کودک را به طرز نامعقولی محدود به زیستن در اماکن متعلق به کارفرما می‌کند.

۴. در مورد انواع کارهای مورد اشاره در ماده ۳ (پ) مقاوله‌نامه و بند ۳ بالا، قوانین یا مقررات ملی یا مقامات صلاحیتدار می‌توانند، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، اجازه کار یا استخدام برای نوجوانان ۱۶ سال به بالا صادر کنند، مشروط بر آن که سلامت، ایمنی و روحیات نوجوانان مربوط کاملاً مورد حمایت قرار گرفته باشد، و این نوجوانان قبلاً آموزش یا تعلیمات حرفه‌ای ویژه در زمینه فعالیت مورد نظر را دریافت داشته باشند.

سوم. استقرار

۵. (۱) اطلاعات تفصیلی و داده‌های آماری مربوط به ماهیت و دامنه کار کودکان باید به‌عنوان مبنایی برای تعیین اولویت‌های اقدامات ملی در زمینه الغای کار کودکان، و به ویژه برای ممنوع ساختن بدترین انواع کار کودک، گردآوری شود و مورد استفاده قرار گیرد.

(۲) این اطلاعات و آمارها، تا سرحد امکان، باید مشتمل بر آمار تفکیکی برحسب جنس، گروه سنی، شغل، شاخه فعالیت اقتصادی، وضع اشتغال، وضع تحصیلی، و محل جغرافیایی باشد. اهمیت نوعی نظام مؤثر ثبت موالید، از جمله صدور گواهینامه‌های تولد، باید همواره مورد توجه قرار گیرد.

(۳) آمار مربوط به نقض قوانین و مقررات ملی در مورد ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک باید گردآوری و به روز نگاه داشته شود.

۶. گردآوری و پردازش اطلاعات و آمار مورد اشاره در بند ۵ بالا، باید با رعایت حق خصوصیت به عمل آید.

۷. اطلاعات گردآوری شده به موجب بند ۵ بالا به‌طور منظم به دفتر بین‌المللی کار ابلاغ گردد.

۸. کشورهای عضو باید راهکارهای ملی مناسب را برای نظارت بر استقرار مفاد قانونی ناظر بر ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک، پس از مشورت با سازمان‌های کارگری و کارفرمایی، طراحی کنند یا به مرحله اجرا بگذارند.

۹. کشورهای عضو باید اطمینان حاصل کنند که تمام مقامات صلاحیت‌داری که مسئولیت استقرار قوانین و مقررات ملی مرتبط با ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک را برعهده دارند با یکدیگر همکاری دارند و فعالیتهای خود را هماهنگ می‌کنند.

۱۰. قوانین و مقررات ملی یا مقامات صلاحیت‌دار باید مشخص سازند که در صورت عدم اجرای مفاد قانونی مربوط به ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک، چه اشخاصی را باید مسئول دانست.

۱۱. کشورهای عضو، باید تا آنجا که با قوانین ملی مطابقت داشته باشد، با تلاش‌های بین‌المللی معطوف به ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک، به‌ویژه در موارد اضطراری زیر همکاری داشته باشند:

(الف) گردآوری و مبادله اطلاعات مربوط به جرایم جنایی، از جمله مربوط به شبکه‌های بین‌المللی؛

(ب) شناسایی و محاکمه افراد مرتبط با فروش و قاچاق کودکان، یا استفاده، تهیه و یا عرضه کودکان برای فعالیتهای غیرقانونی، برای فحشاء، برای تولید هرزه‌کاری‌ها یا برای انجام نمایش‌های مستهجن؛

(پ) ثبت و ضبط مشخصات عاملان مداوم این‌گونه جرایم.

۱۲. کشورهای عضو باید رسماً اعلام کنند شکل‌هایی از کار کودکان که در زیر ذکر می‌شود جرم جنایی محسوب می‌شود:

(الف) تمام شکل‌های بردگی یا رفتارهای مشابه با بردگی، مانند خرید و داد و ستد کودکان، تعهدات ناشی از وام و زمین‌بندگی (سرواژ) و کار اجباری یا ناخواسته، از جمله استخدام اجباری یا ناخواسته کودکان برای استفاده از آنها در کشمکش‌های مسلحانه؛

(ب) استفاده، آماده‌سازی یا عرضه کودکان برای فحشاء، یا تولید هرزه‌کاری‌ها یا انجام نمایش‌های مستهجن؛ و

(پ) استفاده، آماده‌سازی یا عرضهٔ کودکان برای فعالیتهای غیرقانونی، به‌ویژه برای تولید و دادوستد مواد مخدر، با تعریفی که در معاهده‌های بین‌المللی مربوط آمده است، یا برای فعالیتهایی که مستلزم حمل یا استفاده از سلاحهای آتشین یا دیگر انواع سلاحها باشد.

۱۳. کشورهای عضو باید اطمینان حاصل کنند که مجازاتهای لازم، از جمله مجازاتهای جنایی، در صورت نقض قوانین و مقررات ملی مرتبط با ممنوعیت و الغای هرگونه کار مشمول مفاد مادهٔ ۳ (پ) مقاوله‌نامه، به مرحلهٔ اجرا درخواهد آمد.

۱۴. کشورهای عضو همچنین باید اقدامات لازم را با قید فوریت اضطراری به عمل آورند تا دیگر انواع تدابیر کیفی، مدنی یا اداری را، در صورت ضرورت، برای تحکیم مؤثر و قطعی قوانین و مقررات ناظر بر ممنوعیت الغای بدترین شکل‌های کار کودکان به مرحلهٔ اجرا در آورند - از جمله، نظارت ویژه بر مؤسساتی که قبلاً از بدترین شکل‌های کار کودک استفاده کرده‌اند - و در صورت استمرار و تکرار این عملیات پروانه کار آنها را به‌طور موقت یا برای همیشه باطل کنند.

۱۵. بعضی اقدامات دیگر در ارتباط با ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک را می‌توان به شرح زیر خلاصه کرد:

(الف) آگاهانیدن، حساس کردن و بسیج افکار عمومی، از جمله رهبران سیاسی محلی و ملی، نمایندگان مجالس قانونگذاری و قوهٔ قضائیه؛

(ب) جلب مشارکت سازمان‌های مدنی و کارگری و کارفرمایی و آموزش دادن آنها؛

(پ) تدارک آموزشهای تخصصی برای مسئولان دولتی مربوط، به ویژه بازرسان و مسئولان اجرا و تحکیم قوانین، و دیگر گروه‌های حرفه‌ای مربوط؛

(ت) تدارک محاکمهٔ اتباع کشورهای عضو که از قوانین و مقررات مربوط به ممنوعیت و الغای بدترین شکل‌های کار کودک تخطی کرده باشند در کشورهای خودشان، حتی اگر جرایم آنها در دیگر کشورهای عضو صورت گرفته باشد؛

(ث) ساده‌کردن رویه‌های قضایی و اداری و کسب اطمینان از این که چنین رویه‌هایی مناسب و سریع خواهند بود؛

- (ج) تشویق و ترغیب گسترش سیاستهای اجرایی از طریق اعتلای اهداف مقاله نامه؛
- (چ) نظارت و تبلیغ برای بهترین روشهای عملیاتی در الغای کار کودک؛
- (ح) تدارک تبلیغات گسترده در مورد مفاد قانونی ناظر بر کار کودکان به زبانهای ملی و محلی مختلف؛
- (خ) استقرار روشهای ویژه برای عرضه و دریافت شکایت های مربوط به کار کودکان و حمایت از شاکیان در برابر تبعیض ها و اقدامات تلافی جویانه از سوی افراد متهم به نقض قوانین رسمی و مفاد مقاله نامه، و همچنین استقرار خطوط و ارتباط های لازم برای تماس و کمک رسانی به افراد تحت فشار؛
- (د) تصویب اقدامات مناسب برای بهبود زیر ساخت های آموزشی و تعلیم مریبان و معلمان برای درک و تشخیص نیازهای ویژه کودکان و نوجوانان پسر و دختر؛
- (ذ) تا آنجا که ممکن باشد، رعایت موارد زیر در برنامه های ملی:
- (۱) ایجاد شغل و آموزش حرفه ای برای والدین و دیگر بزرگسالان خانواده های کودکانی که تحت حمایت مفاد مقاله نامه مشغول به کار هستند؛ و
- (۲) حساس کردن والدین نسبت به مسائل کودکانی که در چنین شرایطی به کار می پردازند.
۱۶. همکاری های بین المللی مستحکم و/ یا همکاری های گوناگون بین کشورهای عضو برای ممنوعیت و الغای قطعی بدترین شکل های کار کودک باید مکمل تلاشهایی باشد که در سطح ملی به عمل می آید و ممکن است، در صورت مناسب بودن، پس از مشورت با سازمانهای کارگری و کارفرمایی، به مرحله اجرا گذاشته شوند. این همکاریها و/ یا همیاری های بین المللی باید مشتمل باشند بر:
- (الف) بسیج منابع برای برنامه های ملی یا بین المللی؛
- (ب) کمکهای قضایی متقابل؛
- (پ) همکاری های فنی از جمله مبادله اطلاعات؛
- (ت) پشتیبانی از توسعه اقتصادی و اجتماعی، ریشه کنی فقر، و برنامه های آموزش عمومی.